

Wychodzi dwa razy dziennie o godz. 12-ej w po-
udnie i o godzinie 6-tej
wieczorem.

PRENUMERATA wyno-
si w Krakowie: miesi-
ecznie 2 kor., kwartalnie
kor. 6; za jednorazowe
wznośnienie do domu dopła-
ca się 40 hal., za dwura-
zowe 60 hal.

Na prowincji: miesięcznie
kor. 2 hal. 70, kwartalnie
kor. 8. W państwie Nie-
mieckim kwartalnie kor.
10; w innych państwach: kwartalnie kor. 12, za jednorazową wysyłkę dziennie dopła-
ca się 60 hal. miesięcznie. Zmiana adresu: 40 hal.

GŁOS NARODU

Dziennik założony w r. 1892 przez JOZEFA ROGOSZA.

Redaktor naczelny: Dr. Antoni Beaupre.

Osobna prenumerata na
wydanie wiecz. wynosi
miesięcznie w miejscu z
odnośzeniem do domu
1 koronę.

Numer połudn. 10 na
wieczorny 4 hal. Listy
pieniężne przekazy na
prenumeratę i inseraty
franco do Administracji
„Głosu Narodu“. Pre-
numeratę oprócz upowa-
żnionych agencji przy-
muje każdy urząd po-
cztowy w obrębie Monar-
chii i w państwie nie-
mieckim — Reklamacje
nieopieczętowane nie po-
służają.

Ogłoszenia (inseraty) przyjmuje kierownik tego działu p. WŁODZIMIERZ STRYCHARSKI w biurze inseratowem „Głosu Narodu“ róg ul. św. Krzyża i Mikołajskiej l. 7. Od miejsca wiersza drobnym pismem (petit) za pierwszy raz 15 halerzy, za każdy następny raz 12 hal., skład tabelaryczny, liczbowy, od wiersza 30 hal. za pierwszy raz każdy następny 12 hal. — Nadesłane po 60 hal. od wiersza za każdy raz. — Nekrologi itd. 80 hal. Zamiejscowe ogłoszenia przyjmuje w Lwowie S. Sokolowski, Pasaż Hausmanna w Wiedniu Haasenstein & Vogler. M. Opelik, M. Dukas, M. Schalek, E. Brunn, Kutschera & Schlerer, R. Moses Friedl, w Berlinie F. E. Cos, w Budapeszcie J. Leopold, w Paryżu de Baczkowski 14 Cite de Trevis, John F. Johnes & Cie.

Nr 369.

Kraków, sobota 17 sierpnia 1907 r.

ROK XV

Śląsk czy Galicya wschodnia?

Od jednego z naszych przyjaciół, który przebywając i zajmując się długo sprawą narodową na Śląsku austriackim, poznał wybornie sytuację naszego narodu na tych zachodnich kresach, a od niedawnego czasu mieszka i działa w Galicyi wschodniej, otrzymujemy charakterystyczne uwagi w sprawie popierania kresów.

Ponieważ zaś jutro odbędzie się wielki wiec w Zakopanem w sprawie popierania Śląska i ponieważ sprawa śląska skutkiem zaostre-
nia się tam walk narodów, staje się coraz bardziej aktualną i weszła w ostatnich czasach w okres wyraźnego formułowania się życzeń i postulatów polskich — przytaczamy te uwagi w całości.

„Od szeregu lat poświęcały wszystkie dzielnice polskie szczególniejszą uwagę Śląskowi austriackiemu, nie żałowały ofiar materialnych i zabiegów, by tamtejszy lud polski wyrwać z oków niemieckiego despotyzmu, dopomóc mu do uzyskania polskich szkół, rozbudzić w nim polskie poczucie narodowe.

Dzięki tym staraniom i ofiarności stanęło polskie gimnazjum i szkoła ludowa w Cieszynie, a rząd utworzył polskie paralełki przy niemieckim seminarjum, aby mogli się w nich kształcić polscy nauczyciele dla Śląska.

Z natury rzeczy wynika, iż przedewszystkiem Ślązacy powinni się poczuwać do największej na ten cel ofiarności, gdyż nie tylko sami na tym zyskają, ale i ze wszystkich dzielnic obecnie najlepiej stoją materialnie. Tymczasem nie mogą oni zaprzeczyć, iż ofiarności u nich na cele oświaty narodowej, nieliczne jedno stki wyjąwszy, jest bardzo mała, wdzięczność ogółu dla ofiarodawców także niewielka, a napływające ofiary uważa ogół za obowiązkowe względem niego.

Poczucie narodowe na Śląsku wzmogło się, przyznać to należy, ale nie stoi w stosunku prostym do poniesionych przez naród nasz ofiar, brak jedności, zgody, wyrozumiałości wzajemnej i gorącego patriotyzmu jeszcze wielki, a niestety z postępem czasu coraz większy. Smutnym tego dowodem i stosunki zaszły przed kilku laty w zarządzie Macierzy, i ostatnie wybory do parlamentu.

Niektórzy usprawiedliwiają ten brak poczucia narodowego i ofiarności wiekowym uciskiem, przemocą Niemców itd. Jest to, że tak powiem, mydlenie oczu. Większemu uciskowi podlegali tak samo przez wieki Górnoślązacy, stojący materialnie niżej od naszych, ale ocale niebo wyżej od nich gorącą miłością swego narodości i języka. Nikt im nie spieszy z pomocą a przecież ani krzyżacki ucisk, ani drakońskie zastosowanie praw nie może wymieść w nich ducha polskiego a gdy tam drobne dzieci szkolne bronią się przed niemieczyzną i stają się narodowymi męczennikami, na Śląsku naszym rodzice mając szkoły polskie umyślnie posyłają swe dzieci do szkół niemieckich.

Jak długo mieszkalem na zachodnich kresach uważałem ofiarności polską dla Ślązaków za powinność naszą świętą dla ratowania ich od zniemczenia. Gdym poznał jednak jak to dzieł-

nie o własnych siłach bronią się Niemcom Ślązacy pruscy, a jeszcze więcej gdy przeniesiony na wschód, widzę, jak polska mniejszość wy-
radawia się i ruszczy, przyszedłem do przekonania, że ofiarności polska zwrócić się powinna przedewszystkiem na wschód, że dalsze staranie się o narodowy rozwój powinniśmy zostawić samym Ślązakom posiadającym w istniejących za kładach polskich niezdojbyte twierdze, posiadającym zarazem dość zamożną ludność rolniczą, a między nią licznych bogaczy przewyższających majątkiem niejednego galicyjskiego dziedzica, a w dodatku mającym w górnictwie i przemysle obfite źródło zarobku, którego brak w Galicyi.

Mogę powołać się na świadectwo inteligencji polskiej na wschodzie mieszkającej, mogą to potwierdzić nawet wybitni posłowie, iż we wschodniej Galicyi jest mnóstwo gmin ruskich w których mniejszości polskie zresztą liczne skazane są na zruszczenie i ruszcza się rzeczywiście, są nawet przysiółki niegdyś czyste polskie dziś ruskiego używające języka.

Dlaczego? Polacy przydzieleni często do odległego polskiego kościoła mało doń uczęszczają, mając w miejscu ruską cerkiew. Na szkołę polską ich nie stać, kraj pomocy w tym względzie dać im nie jest w stanie, posyłają więc dzieci do szkoły ruskiej.

Częstokroć zdarza się, że do szkoły z wieśszością polską dostaje się nauczyciel Rusin-Ukrainiec, a wtedy jako jedyna inteligentna osoba w gminie wywiera wpływ tak silny, że wszyscy prawie Polacy stoją po stronie Rusinów. Ze tak jest rzeczywiście, najlepszy dowód dały ostatnie wybory do parlamentu. Gdy się zważy, że obie ruskie partye bardzo gorliwie dla sprawy swej pracują, nie należy się dziwić, że wieśniak polski nie mając na miejscu ani w kościele i szkole, ani w księdzu i nauczycielu (których niema) pomocy i oświaty narodowej, zależąc na każdym kroku od Rusinów ulega ich wpływowi, przyjmuje ich język i zwyczaje i we wszystkich sprawach z nimi się solidaryzuje nawet na szkodę własnej narodowości.

Nie można Rusinom brać za złe, że w interesie własnym tak postępują i ujmują sobie lud polski, ale trzeba brać za złe tej inteligencji, która dopiero w czasie wyborów ludem się zajmuje i wtedy naraża się na uwłaczające wymówki, że tylko dla wyborów o lud się troszczy. Na takie wynarodowienie skazane jest we wschodniej Galicyi więcej ludu niż na Śląsku, a lud to biedny, bez zarobków i dla tego o nim pamiętać w pierwszej linii potrzeba. Tu trzeba po mniejszych czysto polskich gminach szkół, jak również w gminach gdzie i po nad 100 dzieci polskich uczęszcza do szkół ruskich, bo rodzice ich nie są w stanie zdobyć się na szkołę polską.

Jeżeli nadal wpływowi ruskiemu nie zapobiegniemy oświatą polską, to niebawem żywioł polski może zniknąć ze wschodnich kresów. Już przyszłe wybory do Sejmu okażą, że Polacy w wielu miejscowościach oddadzą głosy na ruskich kandydatów.

Z tego względu uważając większe niebezpieczeństwo wynarodowienia się Polaków na wschodzie niż na zachodzie należy ofiarności polską zwrócić na kresy wschodnie, zwrócić wszystkie

siły, aby nie dopuścić do tego, iżby Rusini wyparli nas ze wsi w ten sposób za San, że ludność polska zruszczy się powoli.“

Zgodzić się należy z uwagami szanownego korespondenta, że najważniejszą dla nas obecnie kwestją narodową jest sprawa uratowania dla polskości naszych rodaków za Sanem. Dzika nie przebierająca w środkach agitacja ruska i brak patriotycznej polskiej inteligencji zagrażają poważnie polskiej mniejszości na wschodzie Galicyi. Inteligencja bowiem składa się głównie z biurokracji austriackiej, usuwającej się często pod pozorem koniecznej dla urzędnika bezstronności od obowiązków narodowych. Nie można tego powiedzieć o ogóle, ale wielu i to wyższych urzędników trzyma się jeszcze starej zasady hr. Gołuchowskiego: „nie znam żadnej narodowości“. Mieszczanstwo żydowskie i obszarnicy nie są chyba twórczym czynnikiem kulturalnym i nie zajmują się uświadamianiem narodowym. Dla ich działań cele polityczne pozostaną zawsze mi rodajne... Lud, o ile nie czuwa nad nim ksiądz lub nauczyciel wynaradawia się. Akcja więc pomocnicza ze strony społeczeństwa polskiego jest potrzebną i konieczną i jest wprost obowiązkiem.

Ale czyż z tego powodu należy zaniechać kresów zachodnich? Czyż można się zgodzić na takie rozumnowanie:

„Ponieważ Polacy śląscy mają pieniądze a nie starają się o budowanie szkół polskich i posyłają swoje dzieci do niemieckich, przeto należy zaprzestać im pomagać“. Polskość kurczy się na Śląsku, potrzebuje już nie do czynienia zdobyczy, ale do utrzymania się wiele pracy, wiele środków, wiele pomocy. Pomoc ta powinna, może przyjść nie tylko i nie tyle w postaci funduszów, ale raczej jako polityczny, moralny i kulturalny sukces.

Należy jeszcze pamiętać, że narodowemu uświadomieniu na Śląsku stoi na przeszkodzie szerzący się socjalizm międzynarodowy, odcinający lud polski i robotnika od uświadomionej narodowo inteligencji. Ostatnie wybory okazały to jaskrawo.

Kończąc nasze uwagi, konstatujemy smutne ataki na narodowy charakter naszego ludu na Śląsku i za Sanem, dlatego uważamy w obu kierunkach akcję społeczeństwa za potrzebną. Za Sanem walka może łatwiejsza, bo tam swawolę hajdamacką można ująć w karby, a na zachodzie zalew germanizmu i czechizmu kosekwentnie a legalnie wypiera nas z naszych placówek.

Kronika.

KUPUJCIE TYLKO U CHRZEŚCIJAN!

— Z teatru miejskiego. Przedstawienia teatru miejskiego rozpoczną się w sobotę dn. 24 sierpnia dramatem Słowackiego: „Złota czaszka“. Reżysera przystąpiła już do prób z niego. Pierwsze 2 tygodnie sezonu wypełnią sztuki, stanowiące wieloletni repertuar teatru krakowskiego: „Dziady“, „Kordyan“, „Książę niezłomny“, „Wesele“, „Wyzwolenie“, „Kościu-

